
DATUM	DNR
2020-11-25	2020-2.3.1-378
Utbildningsdepartementet	ERT DNR
103 33 Stockholm	U2020/02667/S

En mer likvärdig skola

Delegationen mot segregations yttrande utgår ifrån myndighetens uppdrag att bidra till att öka långsiktiga effekter av insatser för att minska och motverka social och ekonomisk segregation på nationell, regional och lokal nivå.

Yttrande

I takt med att boendesegregationen har ökat har elever med liknande bakgrund koncentrerats till olika skolor. Under de senaste decennierna har därmed även skolegregationen ökat. Delegationen mot segregation konstaterar att utvecklingen är negativ idag och att familjebakgrunden spelar en allt större roll för skolresultaten. Myndigheten arbetar för att minska och motverka segregationen och välkomnar betänkandet En mer likvärdig skola. Förslagen förefaller relevanta och sammantaget kan de leda till att skolegregationen minskar. Delegationen mot segregation anser att betänkandets samlade förslag utgör viktiga förändringar som i sin helhet kan bidra till en minskad skolegregation.

Förslag 1.2, 1.3 och 4.6.1

Delegationen mot segregation ställer sig mycket positiv till utredningens förslag att aktivt verka för en allsidig social sammansättning av elever i skolor och klasser. Nuvarande skrivning i skollagen är inte tillräckligt tydlig för att komma till rätta med den socioekonomiska homogenitet som präglar skolan idag. Unga som växer upp i socioekonomiskt utsatta miljöer har betydligt sämre livschanser än unga från andra områden. Skolans roll som kompensatorisk arena är därför extra viktig för barn från socioekonomiskt utsatta områden. Skolans kompensatoriska förmåga försvåras av elevunderlag där ett stort antal elever har sämre hemförhållanden. Delegationen mot segregation anser därför att alla aktörer på skolområdet behöver uppmärksammas på vikten av en allsidig social sammansättning.

Frågan är också viktig utifrån skolans demokratiuppdrag. För att komma till rätta med ett vi och dem-tänkande samt med stereotypa bilder av personer med annan familjebakgrund än den egna behöver barn från olika miljöer mötas och ta del av varandras världsbilder. Forskning visar att allsidigt sammansatta klasser ger goda

möjligheter till bra skolresultat för alla elever och att det är svårare att genomföra skolans demokratiuppdrag i skolor som är uppdelade utifrån elevers familjebakgrund.

Förslag 5.7.1

Delegationen mot segregation instämmer med förslaget om att placering av elever ska föregås av en ansökan från vårdnadshavarna. Förutsättningarna för att vårdnadshavarna engagerar sig i skolvalet ökar när samtliga föräldrar uppmärksammas på att man behöver välja skola. Delegationen mot segregation ifrågasätter dock principen om att elever vars vårdnadshavare inte gjort ett aktivt val av automatik placeras i en kommunal skola. Även fristående skolor bör kunna ta emot elever vars vårdnadshavare inte gjort aktiva val. Syftet är att utnyttja befintlig kapacitet på bästa sätt och göra det möjligt att elever som kommer från resurssvaga förutsättningar blandas med elever från resursstarka hem.

Förslag 5.7.2

Delegationen mot segregation tillstyrker förslaget om att placering och mottagande vid samtliga skolor ska ske genom ett nationellt skolvalssystem. Ett sådant system blir mer överblickbart och tydligt för vårdnadshavarna. Vårdnadshavare kan då även lättare upptäcka och välja skolor som de inte tidigare kände till, eftersom alla skolor då samlas inom samma system. Förslaget kan därmed bidra till att minska segregationen.

Förslag 5.7.3

Delegationen mot segregation ställer sig positiv till att Statens skolverk ska ansvara för det nationella skolvalssystemet och för att ge information till skolväljande föräldrar.

Förslaget förutsätter dock att det finns ett aktivt uppsökande arbete gentemot de vårdnadshavare som saknar förutsättningar att enkelt ta till sig av informationen kring skolvalet. Risker blir annars att vårdnadshavare som till exempel saknar kunskaper i svenska, har låg utbildningsbakgrund och som inte har råd med en dator får sämre förutsättningar att göra medvetna val. Det är nödvändigt att ta hänsyn till vårdnadshavarnas olika förutsättningar att ta till sig av information om skolvalet, annars kan föresatsen att bryta segregationen misslyckas. Om förslaget blir verklighet bör informationen som ges följas upp utifrån detta perspektiv.

Delegationen mot segregation vill också påpeka att det behövs mer resurser för att klara av ett sådant informationsuppdrag i områden som kännetecknas som socioekonomiskt svaga. När informationsinsatserna utformas behöver resurserna dimensioneras utifrån detta. De regionala Skolverksenheter som betänkandet

föreslår skulle i det arbetet kunna dra nytta av det index över socioekonomisk utveckling som Delegationen mot segregation ska ta fram tillsammans med SCB och som kommer att finnas i juni 2021.

Förslag 6.5.1 - 6.5.2

Delegationen mot segregation ställer sig positiv till betänkandets förslag till principer för placering och urvalsgrunder. Myndigheten anser att det är viktigt att urvalsgrunderna till skolor ändras för att skolsegregationen ska brytas. Genom att ta bort möjligheten att låta kötid vara en urvalsgrund för enskilda huvudmän. Då blir möjligheterna bättre för barn i socioekonomiskt utsatta områden att placeras i friskolor. Därmed kan det mildra den segregerande effekt som det fria skolvalet har haft.

De urvalsregler som föreslås förväntas gynna mer allsidigt sammansatta skolor. Som betänkandet visar är det dock känt att socioekonomiskt svaga och starka grupper väljer skola på olika sätt. Det är bara om det finns fler sökande till en skolenhet än det finns platser som urvalsgrunderna får betydelse. Vårdnadshavarnas val styr placeringen i första hand, och dessutom ska principen om en skolplacering i rimlig närhet till hemmet vara överordnad andra urvalsgrunder. Det innebär att effekterna av denna förändring kan bli mindre än vad som egentligen krävs för att lindra effekterna av boendesegregationen.

Förslag 9.2.2

Delegationen mot segregation ställer sig positiv till att lägga samman stimulansbidragen till ett sektorsbidrag och därmed stödja skolverksamhet utifrån lokala förutsättningar. Denna åtgärd skulle öka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen. Betänkandets förslag kan leda till att det blir mindre skillnader i likvärdighet. Myndigheten är särskilt positiv till att bidraget föreslås vara socioekonomiskt viktat och att det finns förslag att satsa ytterligare resurser (om 3 miljarder årligen). Det ökar förutsättningarna för skolor i socioekonomiskt utsatta områden att genomföra nödvändiga insatser som förbättrad stödundervisning och personalförstärkningar, vilket är nödvändigt för att skolan ska lyckas med sitt kompensatoriska uppdrag.

Delegationen mot segregation anser även att det är positivt att uppföljningen av huvudmännens handlingsplaner kan leda till en bättre uppföljning av verksamheten. På så vis ökar jämförbarheten mellan huvudmän och det blir lättare att identifiera skolor som behöver extra stöd. Detta förslag väntas gynna skolor i socioekonomiskt utsatta områden där kvaliteten på skolan tycks lägre än i andra områden.

Förslag 9.2.3

Delegationen mot segregation ställer sig positiv till förslaget om att beräkningen av grundbeloppet ska förändras. I det befintliga systemet gynnas enskilda huvudmän eftersom kommunala skolor inte ersätts för de merkostnader som de har i och med sitt utökade ansvar. Elever från socioekonomiskt utsatta områden har redan begränsade livschanser och går till största delen i kommunala skolor. Därför är det viktigt att justera förutsättningarna så att alla skolor har likvärdiga ekonomiska förutsättningar.

Förslag 9.2.6

Delegationen mot segregation instämmer i förslaget om att utformning och konsekvenser av ett större statligt sektorsbidrag ska utredas vidare. Myndigheten vill betona betydelsen av att den socioekonomiska viktningen består i en sådan utredning.

I detta ärende har direktör Anders Kessling beslutat. Utvecklingsledare Emmy Bornemark har varit föredragande.

Anders Kessling

Emmy Bornemark